

OU ZANFONA SEMANAL—D' ALEGRIAS OU DE BÁGOAS,—SEGUN QU' O POBO GALLEGO S' ADIVIRTE, CANTA OU LAYA.

PRECIOS DE SUSCRICION

N-a Cruña, OITO cadelos pequenos ó mes—Fora NOVE id.—Número solto UN can grande

PROFESION D' IMPOLITICA

Ser político, facer ou falar de política con mais ou menos talento, pro sempre espirmando os meolos pra demostrar ás xentes que se tén, poido ser n'outros tempos un racurso seguro pra distinguirse; pro n-os que corren xa ninguén pode pasar a praza de sábeo porque espete—ós qu' inda teñan pacencia pra escoitalo—longos discursos adornados con catro tréminos escolleitados n-o dicionario sobr' as graves custións internacionás e sobr' as ventaxas ou desventaxas d' os difrentes sistemas de goberno, etcétera, ou propoña solucións prácticas ás crisis económicas d' o país, crisis qu' en razon de ser xa velhas e non atoparse remedio pra elas, deixaron de ser tales pra convertirse n-a esencia, n' un estado ordinario e contino d' España.

Ser político, facer ou falar de política non é cousa d' outro viernes dende qu' os barrendeiros, os tacholeiros, os barquilleiros e moitos mais que teñen nomes non acabados en eiros, como son as erriadas de *servir*, as mandadeiras, as lavadeiras, etcétera, etc., son, fan e falan de política, e tan pronto botan abaixo un menisterio como cambean a forma de goberno, ou fan *subir* un *enteiro* ou un *grebado* ós fondos públicos, ou comentan os discursos pernunciados n-o Palramento pol-os grandes oradores; e sendo tan certo qu' a *politico-mania*

anda pol-o chan en boca d' as xentes d' escaleira abaixo, ¿non é d' estranar qu' as crases alevadas, sempre dispostas hast' á curtir os faldrís d' a lavita si vén qu' o pobo dá en usalas, inda sigan facendo, guisando e comendo política?

Si a *politico-mania* é unha epidemia, o contaxo veu esta vez d' arrib' á baixo, e pódese asegurar qu' o microbio atopou seu elemento, pois hoxe todo nol-o sirven con política, e non estamos libres d' encontrala hastra n-a sopa e de que se nos atragante n-a gorxa.

Vaise vosté, poño por caso, á fonda, ó café ou á taberna—sin qu' este último sitio luxe ó mais encopetado—séntase e pide o que lle pete a gana; sirviránllo tarde ou mal, pro sempre co-a consabida pregunta de

—¿Qué se dí por ahí?

—¿De qué? ¿D' o seu viño? Pois dise que sabe vosté facelo moi ben, solo que debia usar auga de Santa Margarida en ves d' a outra...

—Eu non lle pergunto por eso, sinon que qué se dí de política.

—¿Ah, vamos! Pois dise qu' a república d' Andorra enviou un *ultimatum* ó sultan de Turquía....

—¿Carape! Eso debe ser cousa grave: ¿logo enton teremos guerra?

—Xa ch' o creo, como qu' o goberno d' Andorra pideu xa un millón de fasis á casa Singer e mil

cañós rayados á Matias Lopes. ¿Pro ven ese viño?

—Agora mesmo. Digo: ¿votarán as Cortes o proyeuto de ley d' o matrimonio civil persentado por Pidal?

—Vexoo difícil, porqu' anqu' o apoyan Noce-dal, Carulla e hastra o Nuncio apostóleco, a minoria republicana opónse á él con todol as forzas.

Por fin sirvenlle á vosté o tan cobizado vaso de viño, e entre sorbo e sorbo siguen tratando difren-tes puntos d' alta e baixa política, salinl' o caño d, ali e-os meolos mais trastornados d' a conversación que d' o alcohol.

Pro non dará vosté moitas voltas sin que lle sa-lla ó paso outro Bismarck en mangas de camisa, de chaqueta ou de lavita d' spostó a mantealo de novo si vosté se deixa collery e vaise por último á casaña co-a espranza de libertarse d' a condenada múseca, e séntase á mesa, e ás pimeiras de cámbodille sua muller:

—Home, cixomé a augadora qu' en canto s' abran as Cortes....

—¡O diaño co-a política! Déixate d' esas lérias e acúpate d' os queñaceres d' a casa. A política e bó asunto pr' e que se sa a nómina, porque non teñen outra cousa en que cavilar, hay quen lles tape o pi-co e dispoñen de tempo abondo pra falar hastra d' o rei que rabiou por sopas.

E eu, que tan boas razóns ch' escoito, e teño xa feit' a cabeza un congreso de deputados, asóciome á ti pra facer profesión d' impolítico.

LERIAS

O CONTO DE NUNC' ACABAR

—¡Ai, probiños de nos!

—¿E logo, qué che pasa, ho?

—¡Que se nos van, señor, que se nos van!

—Pro, ¿qué eso que se nos vai?

—Os santiagueses....

—¿E ti ehoras por eso? O mal está en que non se foron antes.

—Señor, e inda dí eso? ¿Vosté non comprende que e-os santiagueses váisenos d' a provincia a catedral, o hospital, o seminario, a Escola d' artes e oficios, a so-ciedad d' Amigos d' o País de Santiago e a

—Tercera parte d' o presupuestó provincial qu' ali se defunta entre todas esas alilainas que ti nomeache.

—D' estonces ¡probe Pontevedra que che lle caeu boa praga!

—Non teñas coidado, qu' así que vex' a comenencia que se lle aprega xa se espulgará.

¿E si Pontevedra non os quere arrimaránse á Por-tugal?

—Tanto como eso, non, home. ¿Ou coidas ti qu' os santiagueses deixan de ser españoles porque non quei-ran ser cruñeses? En último caso, si non atopan quen queira cargar co-a ganga, constituiránse en quinta pro-vincia pol-a própea autonomía, ó modo que tí solíño n-a tua casa, podes imaxinar-te ser baixá, rey, empera-dor ou archipámpano.

—Ténlle gracia o conto: ¿e auccederá ó goberno á esa pertensión?

—Direiche; a propensión d' os gobernos hoxe debere ser a de simplificar a división territorial en ves d' au-mentala; pr' o que ten bó padriño se bautiza, e como ademais se lle deix' a porta aberta pra que se vaya e inda se lle dá algo pra fundar vida e acompañana un anaco de camiño, non vexo inomenente en que se sa-llan co-a sua.

—¿E d' onde van sacar pr' os gastos si inda viven como quen dí, á conta alléa?

Mira, todo eso non che foi mais e un arranque de mal humor moi própio (o arranque, non o mal humor) d' o pobo d' onde saíeu o grorioso *Batallón Literario* que tantos ludes conquistou pr' a pátria. Pro entre esa alqueirada e o auto públíco realizado n-a Cruña hai a mesma difrencia qu' entre o motín d' Esquilache e a defensa de Zaragoza.

—Logo, segun eso, vosté pensa com' eu que, sea cal-quera a forma en que se manifestou a indinación d' os cruñeses, está xustificada pol-a razón qu' os asistía?

—Sí, Gorchos; e *A Vos de Galicia*, ó dicir que foron varios os viciños que se congregaron n-ela pra protestar d' unha medida inxusta (varias, porque faltaba éla que val por miles) falta mais á verdá que cando dí qu' os cruñeses houberan feito o mesmo si se tratase de levar a caballería á León, Zamora, ou outro punto calquera, pois non os guíou o espírito de rivalidá e a enemiga que hoxe os move á éles.

E teña entendido ese papel que por moi grande que se imaxine ser, é moito mais grande o ver un pobo uni-do por un solo sentemento e aspiración, exercitándose por dicilo así, en autos públícos tan necesarios ós cib-dadanos drento d' o réximen liberal, com' a instrución militar ós recrutas.

—De tod' o que me dí non saco mais en limpo sinon qu' o qu' infrueu pra remexer este negocio solo consi-gneu atizal-o lume d' a discordia qu' sin motivo algun hay entr' as duas cibdades, discordia que ven dando motivo á que o proyeutado ferrocarril que fai tempo debere unir ás duas cibdades hirmás, aumentando a prosperidá d'emtrambas, esté arrincunchado e non che-gue á ser un feito n-a vida d' os nados.

—¡Anxela María! Falas com' un libro: e von vendo qu' o meu trato vaiche abrind' os meolos. Así é, Gorchos: e pasa co-ese ferro carril o que con o pelexo d' un burro morto que colleran dous cáns, cada un pol-a sua punta, que querendo cada un ser solo pra levala, quédanse os dous en aunas.

CÁNTIGAS

¡PROBE MULLER!

Probe nena, probe nena,
que traballas n-a labrada,
tel-as mas cheas ce callos,
tua roupiña luxada;
¿quén te mandou vir, meniña,
a fozar n-a terra, fala?
¿non sabes qu' os caraveles
e ind' outras froniñas bravas
medran sobr' o seu tarreo
sin qu' o preparen c-a ixada?
¿non sabes qu' ese corpiño,
de carnes dóces e brancas
pode crebar c-o traballo
qu' os teus petrucios che mandan?

Deixa, deix' a ferramenta
qu' abofellas é pesada;
a muller non foi nacida
pra sudal-o pan que gana,
corre a brincos ó fogar
e vay á limpal-as bugoas
d' os teus cativos hirmans
que n-a cinza s' emborcullan;
vai a darlles teu cariño
á lavalos d' a borralla,
á remendarll' os calzóns
y-o seu sayo de lan branca;
vai, porque sallan ben duros
librálos d' a mala fada
pra que n-o monte arriquezan
asiña s' ispan d' a casca;
pra que como vos gallegos
defendan a sua pátreas
e sexa seu peito forte
respetado pol-as balas;
vai, miña meniña, vai,
verás como non che casca
o petrucio si lle dices
a razón d' estas palabras;
vai, qu' os vellos tamen queren
que lle pieiten as canas,
que lle caten a cabeza
e que lle fagan monadas,
mira qu' á cousa millor
a xoya mais estimada
é unha muller cariñosa
baix' as tellas d' a sua casa,
qu' ali donde n' hay amor
non se ll' encontra sostancia
nin á broa, nin o pan,
o porco nin ás castañas;
vai, estreliña d' o ceo,
goapa rosa colorada
á escarpear esas trenzas
negras com' as doas d' o nacra,
vai á apretal-o xustillo,
abrenxer as amarrallas
qu' ese corpiño de virxe
ten que lucil-as suas galas,
pon os tens zocos ferrados
non andes, por Dios, descalza
que prantiñas tan miudas
teñen qu' estar moi goardadas.

Así lle dixeran antonto
á unha garrida rapaza
que viu n-o monte Lamoso,
preto d' a ponte Poutraga,
mais éla com' un pemento
contestoume n-estas falas:
Est' é a sorte d' as mulleres
ó ser d' os homes escrava;
pois c-o direito d' a forza
póñennos de cote a albarda,
si unha é goapa todos queren
encamiñal-a desgracia
e s' é fea, miña xoya
parece mal tod' o que faga;
s' é lista chámalle quinto,
s' é tonta chámalle vaca,
se lle ten amor á un mozo
xa din que esá deshonorada,
e se non lle mira ó dreito
alcúmana de beata,
se viste unha boa roupa
creyen qu' a seus pais acaba
se non trai mais que farrapos
¿qué demo d' esfarrapada!
non se nos dá libertá,
para a lei nin para a trampa,
pois qu' é feita pol-os homes
tan soilo con eles fala;
nós, coidamos d' os meniños,
mantémolos c-a sustancia
d' o noso peito, aguantando
seus alboregos e rabias;
nos sufrimos con pacencia,
desde qu' están n-as illargas
os doores que nos dan,
os traballos que nos causan,
xa cando son rapazotes
doyen as cordas d' a y-alma
porqu' os pais ll' andan c-o lombo
por un quit' alá esas pallas
e a que se poña n-o medio
caill' enriba a zafanada;
de cote somol-o branco
d' as iras e d' as bravatas
d' esas ánimas que teñen
a cara negra c-as barbas;
a muller dicen qu' é un mobre,
e como tal mobr' a tratan,
n-os pobos e n-as cibdás,
n-a mariña e n-a montaña:
eu ben vexo, meu señor,
o que tamen con vos pasa,
sodes moi bós n-a teoría
pero moi malos n-a práuteca,
eramades pol-os direitos
d' a femenída humana,
aguillonand' as mulleres
para que vayan ás cátedras:
mais así qu' ali as vedes
tir' o demo pol-a manta
e a envidia e imprperios
contr' os probes se desata
decendo: "que bachilera,
mire osté que descarada,
outros: demo de cotorra
se fora coidar d' a casa,
y-os mais burros din qu' a cencia
non foi feita pr' as faldras
e non discuten con elas

por mor de que se rebaixan:
os que se teñen por sábios
(que son d' as orellas largas)
si lli' oyen un bon discurso
din: esto non val nada
levantan a vos e votan
ó demo de burricadas
quedando logo moi zonchos
com' o que fixo unli' azafia,
s' a muller dice unha cousa
eles dicena contraria
se dicen: si, eles non
se dicen: algo, eles: nada
so dicen: arriba: abaixo
se dicen: boa eles: mala,
se falan: é dia craro
contestan: noite cerrada,
único que sendo feas
d' os deños din que son goapas.

Aparte d' estos traballos
de costura non se pagan
pol-a décima d' o precio
que mercen-as qu' os preparan:
as fillas d' os propietarios
están soltadas d' as patas,
e non poden sair seas
sin, qu' un home ó lado vaya
respetoso e moi valente
para d' os truáns tornal-as
como se lles torna o lobo
ás ovelliñas e ás cabras....

Eu fin, sig' o seu camiño
meu señor e deix' as palras
qu' así ten que sel-o mundo,
mentres os homes n-él andan.

Eu destonces arrupiado
tapei á naris c-a capa
é cal si levára lume
volvín de seguid' a espaldra
detendo par' os meus forros:
ten razón esta paisana,
cando nace unha muller
nace con él a desgracia.

CARLOS POL.

Ó MÓR D' A LAREIRA

O XURAMENTO

(CONCLUSION.)

II

Xa pasaron dous anos den d' o disgraciado dia
en qu' aparecera morto á traidoría e n-a víspera
de seu casamento o coitalo Mingos.

Inda está fresca n-a memoria de todol-os vici-
ños d' ambas parroquias o recordo d' o triste fin d'
aqueles amores de dous séres nados un pr' o outro;
mais sobe' o morto bate as negras aás o esqueceme-
nto, mentras qu' os vivos sobrepoñéndose ós
mais grandes delores morás, alcontran n-o mundo
outros séres e ouxelos qu' despartan seu afeuto e
avivan o desexo.

¡Probe Pepiña si foxind' ó cumprimento d' as
leises naturás non se sobrepoñesen en tí as necesi-
dás d' a vida ás lembranzas d' un primeiro e perdido
amor, que dormen xa n-o mais fondo d' a y-alma
com' as pepidas d' ouro n-as entranas d' a terra!

O profundo delor que comoveu todo seu sér po-
ñendoa en piligro de morte, socedeu o abatemento
de corpo e d' ánemo; pro atopábase n-a edá en que
unha ves vencidal-as crisis morás e materiás, a na-
tureza volve ó estado orlinario, e ó recobrar a ener-
xía vaise deevanecendo a tristeza e nostalgia, fa-
cendo lugar á espranza e alegría, tan nazasarias á
vida

A hermosura de Pepiña non desmeresera nada
pol-a enfermidade e o pesar; antes ben adquirira cer-
ta expresión de melancolía qu' a facia mais intre-
sante; e así non era d' estranar que fose d' agora
moito mais cobizada que denantes pol-os millores
e mais ricos mozos qu' o mesmo qu' as volvoretas
ó redor d' a lus acodian atraguidos pol-o imán d'
aquela estreliña d' a mañan

Entre todol-os mozos logrou fixar sua atención
un que liña sobr. a recomendación de ser o mais
gallardo, honrado e traballador, a de ser curman
d' o malogrado Mingos, e quen, namentros éla esti-
vera enferma assistira c-os coitados e atinciós d' un
hirman.

N-a sua compañía escomenzou á deixarse ver
n-as primeiras festas e romarias á qu' acodeu: co-él
soasmente premitiuse botar algun qu' outro beile,
esolo á él foi abrindo pouco á pouco seu corazón qu'
éla cría xa morto pra novos amores.

Ben asíña, e ó modo qu' a caraveliña muchada
pol-os ardentes rayos d' o sol d' o vran, adiquiro
nova vida ó contauto d' o orballo d' a mañan, Pepi-
ña foi erguendo a muchada frente baixo a influencia
d' agasalladoras ilusiós, e a sorriso que fuxira de
sus labres apareceu de novo n-eles facendo resprau-
decer seus feitizos com' o sol de Mayo resprandeez
sobr' as froles e a verdura d' os campos.

«O amor qu' ó mesmo amor adoura», apodrou-
se outra vez e con mais forza d' o corazón de Pepi-
ña; mais anqu' a imáxen d' o novo galan desterra-
ra d' o seu ánemo as tristes lembranzas d' o pir-
meiro, o retrato d' éste estaba n-o mesmo sitio á
cabeceira d' e seu leito conservada como reliquia d'
un santo e puro amor.

Por segunda vez iba á ser conducida ó altar; xa
tod' estaba perparado pr' o felis acontecemento,
as mesmas doces emociós d' outros tempos sentidas
facian latexar o corazón de Pepiña a víspera d' o seu
casamento; pro ¡cousa rara! o recordo de Mingos
parecía rivivir n-a memoria aquel dia, á maneira
d' unha nube qu' escurecia o céu de sua filicidá, e
moitas veces enzarrouse n-o seu coarto pr' alí á so-
las dar renda solt' ás bágoas que non podía contér
diante d' a xente.

Chegad' a noite deitouze e que-lou dormida, pro

non e-o sosego d' outras veces: soñou moitas cousas tristes y-entr' élas que se ll' apareseía Mingos e-o sembrante desencaxado e iada levan-lo abert' a ferida qu' unha man traidora lle fixera n-o peito, e con vos doente lle dicia:—¡Fun viútima de teu amor... e t' estreves agor' á qrebantar o xuramento que me fixeches?... ¡Perxura! ¡Perxura!....

Despertou moitas veces, e en canto volvía á adormecer asaltábaa o mesmo ensono: últemamente vистeuse pr' esperar o albor d' o día qu' escorren-ta as visióis e as pantasma, e n-esta disposición sentouse n' unha silla entregándose á cavilacióis n-as qu' en val le loitaba o xuício contr' as quimeiras d' a inaxinación.

Pro, ¿estaba desperta ou soñaba ain-la? Non, d' agora era verdá; unha vos non esquencida, a mesma de Mingos, perauñara ben eraramente e por tres veces seu nome e lle dirixira estas palabras:

—¡Acórdate d' o xuramento: ou miña ou de nada!

Pepiña sinteu correr pol-as venas a friaxe d' a morte e puxéronse os cabelos de punta diante d' a realidá d' o sobrenatural; pro fortalecéndose n-a reutilidá d' a resolución que se ll' alcurreu n-aquel momento, reprimou:

—¡Xa que non puiden ser tua, á ningun outro me unirei n-o mundo!

III

—¡Por qué se desbaratou o casamento de Pepiña e Mancel?—preguntaban ó día seguinte algúis veciños d' o lugar de N

—¡Pois vaya unha pregunta!—reprimaban os mais enteira los. —¡Logo non saben vostedes a novelá?

—Non sabemos nada.

—Pois segun dia seus páis, e éla non nega, esta noite aparecéuselle Mingos, o primeiro noivo que livo e morreu asesinado fai dous anos, e lle recordou non sei qué xuramento qu' éla lle fixera.

—¡Bah, bah... O que se vai d' este mundo xa non volve mais.

—Sea o que queira, algo debeulle soceder pra romper o casamento cando tan anemados estaban os noivos e t-antos perparativos se fixeran. Pol-o sí ou pol-o non, nada debe poñer o xuramento por fianza d' o que prometa.

A. V. T.

A CASA DE "TÓCAME-ROQUE"

Alá, cando a coroada vila d' o so e d' o malroño alcont-ábase inda n-os seus bós tempos de manolos e manolas, frades e monxas, e os fidalgos vistían o garrido traxe qu' hoxe vemos lleir como disfrás n-ás antroidadas e as ruas estalan sin sol, sin lus e sin moscas, com' hexe n-día os contribuentes españoles, e as rondas nouturnas

andaban todal-as noites á fungueirazos co-a xente crúa, e algun rey de naris longa vistiase de chulo pra correr aventuras á media noite con tapadas e busconas, había en Madril grandes caserós chamados *casas de vecindá* que daban aloxamento á cen familias pol-o ménos, todas de pouco pelaxe, pro cada unha filla d' a sua noi, facendo entre todas aquelas presoas distintas en todo e soilo semellantes n-a probeza a misturanza mesma qu' os pasaxeiros d' arca de Noé.

D' entre esta caste de casas, que s' asentaban n-os barrios baixos de Madril, pasou á posteridá a fama d' unha, n-a que tanto enredos e eristos s' armaban que mais tarde sirvieron d' asunto á un gran poeta pra enriquecer noso Treato c' un coadro verdadeiro d' as costumes d' aqueles tempos, baix' o título d' *A casa de Tócame-Roque*, que tal era a razón social d' a dita casa. Outra circunstancia meresciente de consínarse é qu' ésta (segun crónicas cantan) radicaba n-a rua d' o C... nome que tén sido causa de qu' as veces andivesen á lapo limpo algun forasteiro que preguntaba cómo se chamaba e calquer madrileño que co-a mellor boa fé lle respondía.

As frases proverbeales, o mesmo qu' as palabras teñen sua etimoloxía, e a de "Tócame-Roque" é como sigue.

O privilexiado dono d' aquel *fanlasteiro* qu' habitaba os baixos d' o mesmo como cancerbeiro d' o inferno aquel, tiña unha filla d' uns quince anos d' edá, mereniña e resaladota, viva com' un pemento e que xa escomenzab' á remexerse tod' á vista y-ó contauto d' es homes co-ese *aquel* que significa pr' ollo experimentado "Ese fruto xa vai madurescendo".

Un primo d' a rapaza, horfo de pai e nai, rapazote d' uns dezaioito anos, mal trazado, alto e comilón, vago de profesión, (valla o consonante), chamado Roque, vivía de caridá n-a amabre compañía d' a rapaza, e por obra e gracia d' a simpatía qu' enxendra o moito trato queríanse unha migalla, po' qu' o bón de Roque, angu' era un pasmón, facíaselle a boca auga co-a sua primíña, y-ésta gustaba moito d' enredar co-él e de que lle fixech eóchegas y-outras cousas maores e menores, endo esta mútua atraución causa de que sempre andivesen com' os gatos á Xancira.

O qu'acontece sempre á todol-os namorados que crén que nadie se decata d' as camandularias que fan, pasáballe á éles que, cando mais atortoladifios estaban pensaban qu' os veciños non tiñan ellos e oubidos pra atisbar canto facían e dicían.

—Non te chegues a min,—licíalle a rapaza mudando d' asento, pro segura de que Roque había d' ir sentarse á sua veira.

Y-él, sin darse conta d' o que facía e com' ó aceiro atraído pol-o inán, chegábas á ela, que pra disimular provocábas á media voz e berran-lo a mais berrar o acusaba.

Pol-o baixo:—Tócame Roque, toca.

Cando él ll' obedecía, e inda se pasaba d' obedente

—¡Roque non me toque!

E así, á forza d' oubir os veciños repetil-a frase, puxéronlle á familia o alcume de *Tócame-Roque*, e a casa chamouse d' o mesmo modo e tempos andando alcanzou nombrada antre total-as d' a mesma clás.

Y-en, qu' a forza de rexistrar crónicas vellas poiden recoller estes datos aprestúrome á publicalos, por si aproveitálos pode a que "limpa e dá esprender"; por que si a popularidá é unha razón para dar cabida n-o Dicionario a total-as frases que nos deixaron nosos abós, ningunha tan xenesalizada, gráfica e espresiva com' a d' *Tócame Roque*.

¿Qué tal será unha casa cando as xentes digan d' éla.
—Esta é a casa de "Tócame Roque."

A. V. T.

FUNGUEIRAZOS

A comisión d' o Auntamento de Betanzos que ven á Cruña á facer algunhas xestións pra intresar á Comisión provincial á fin de qu' apoye sua lexítima petición de que se conced' á aquela cibdá unha d' as catro Escolas militares, cumpreu satisfactoriamente e-o sea cometido, salindo d' aquí espranzada de qu' o éxito coróe seus esforzos.

A comisión provincial telegrafiou ó Presidente d' o Consejo de ministros e ministros d' a Guerra e Gobernación encarecendo eficazmente que sea atendida dita solicítu, d' a mesma maneira qu' á todol-os Senadores e Deputados d' a provincia.

N-esto, o mesmo qu' en todo canto intresa á Betanzos, a Cruña está sempre ó seu lado, celebrando sua prosperidá tanto com' a propea.

Anqu' é moito astrevento, vamos, cumprindo e-o noso deber, á facerlle un rogo ó señor Gobernador; pra que visite detenidamente o noso trato e vexa, entr' outras cousas, si as salidas están francas, pois segun notamos, hay unha fila de butacas contr' as portas d' os lados, qu' aínda ordinariamente pra poder pasar por diante d' élas, e anqu' estén valeiras, hai que pedirlle premiso ós instrumentos d' a orquesta (cand' a hai): ¿qué será o día que haxa calquer' alarma e queiran sair duas persoas xuntas?

Téñase persente que se dán con moita frecuencia os incendios n-os tratos, que donde e cando ménos se pensa salta unha labre, e que, si con certos requisitos que s' eixixen hoxe ós tratos non cumpreu aínda a empresa d' o d' a Cruña, que non se diga ó ménos que a tolerancia foi motivo á maoras disgracias, si alcurred e que todo mundo teme e téu n-a imaxinación mentras asiste ás representaciós.

Señor Morés, a responsabridá qu' hoxe pesa sobre vosté, pónno n-o caso de despreparar enerxía, evitando bágoas e loitos moi posibres á este pode onde tantas simpatías soupo granxearse pol-a sua conduta en seu favor n-os sucesos últimos.

Señor gobernador, moita enerxía e déixese de comtemplaciós, que val mais a tranquilidá d' o público, que unhas cantas pesetas que deixe de ganar a empresa,

Leo n'un preódeco:

"Un día d'estes terá lugar n-a Audiencia de Sevilla a vista d'a célebre causa que se "verá" á porta zarrada sobr' un pagaré de 60.000 pesos que se supón falso e n-a que figuran persoas moi conocidas n-aquela cibdá."

¡Veráse á porta zarrada!...

Vamos alcenderán luces por drento, pois teñ' observado que cando eu zarro a porta quedo ás escuras.

O domingo pol-a noite, e co-a comedia atitulada *El chiquitín de la casa* e a peza *O Censo*, fix' o seu debut a compañía de verso que dirixe o señor Bueno, actor conocido xá d' o público cruñés, por haber traballado con outras compañías.

A obra alexida pr' o estreno d' a compañía é conocida d' o público, e en canto ó seu desempeño se non outuvo aprausos tampouco merese censuras, mostrándose o escaso público bastante reservado quizaes esperando velos n-outras obras pra poder xugalos.

Desde a primeira escena hastra á última d' o *Censo* o público non deixou de rir, celebrando as sitoaciós cómicas e os chistes naturás e descretos en que tanto abonda.

O martes fixeron *La primera cura*, o monólogo *Agua vá* e a peza *Hija única*....

O desempeño d' a primeira foi moi mediano, *Hija única*, regular, sendo apraudida n-o monólogo a señora Luna.

O público, si foi escaso o domingo, moito mais foi o martes, pois non chegaban á catro dúcias de persoas as qu' habia cando se subiu o telon.

Anque non hai orquesta non sabemos porqué, por eso non deixa d' haber algun aficionado, que quizaes pra qu' o público non se canse e-os entreautos tan longos, trata d' amenizalos, facendo sonar asi como un erinete cascado.

Reservámonos facer o xuicio d' a compañía hastra ver traballar ás partes principás, e en obras de mais mérito.

Dámosll' as gracias ó señor presidente d' orfeón *El Eco*, pol-a atención que tivo d' ofrecernos o novo local rua Rial número 71, segundo piso (café d' o Centro) á donde se trasladou, dita sociedad coral.

CONT'O

Saleu Bartolo d' a terra
sendo un cativo rapaz
que langreaba co-a fame,
e volveu e-un capital.

Ó vélo, un seu conviño
 que non lle téa caridá,
 dixo:—non te me despintas:
 anque vés co-ese desfráz;
 tí fuche Bartolo á secas,
 solo un nome com' ós cáns,
 tiñas, e hoxe don Bartolo-
 Mé, témoste que chamar.
 Pase o Don, que tras o din
 tamen o dan ás campás,
 e non se lles traba á lengoa
 ó decir «si hay din, don dan».
 ¿Pero o Me? solo á Bartolo
 se lle poidera antoxar
 que no seu pobo o chamaran
 com' ás ovellas se lle fai.

A. V. T.

O miércoles reuníuse n-o auntamento a comi-
 sion «Mixta Administrativa» d' o trato principal
 pra tratar d' a istalacion d' o alumbrado elétrico
 n-o mesmo e-o ouxeto de dar cumprimento ás su-
 periores disposiciós sobre o particular, que foron
 leídas n-o auto.

Moi pronto debe chegar á esta capital un re-
 presentante d' a casa M. Gér e Comp. pra entender-
 se con dita comision, e caso d' a regre ou d' auter
 a contrata n-o concurse, quedará istalada a lus
 eléctrica n-o noso trato drento d' o prazo de dous
 meses.

O ouxeto d' esta medida xeneral é, como tod' o
 mundo sabe, prevenir calquer disgraciado acciden-
 te d' esos que vemos darse con tanta freoencia en
 moitas pobraciós; levand' o desconsolo e o loito ó
 séo de numarasas familias, e n-este entendido cre-
 mos que non estaria de moís saquirficar a afeion ós
 esputáculos treatas e o lucro d' a empresa en be-
 neficio d' a humanidá, siquera sea pol-o prazo que
 se fixa pra substituir o alumbrado actual.

Donde menos se pensa salta... un incendio d'
 un trato.

Non eran de presonar as ventaxas con que se
 atopou a caballeria ó cambear a gornicion.

Poden entretér os ratos d' aborrimento pescan-
 do dende as ventanas d' o coartel n-os pozos qu' o
 rodeán. e drento d' o mesmo patio atopan por cen-
 tos collos e lebres que collen á man.

Sn contar con outras lebres que collen n-as
 rinas de Santiago cando algun cabalo escorre.

IMP. DE A. AMENEDO PONTE.

Rua d' a Fita, ním. 7, Cruña.

XASTRERIA DE JACINTO SEOANE

Cantón Pequeno, ním. 12, baixo

N-este establecemento confucionase toda crás
 de prendas de vestir pra señores e nenos, con arre-
 gro ó último figurín d' a moda e co-a perfección,
 prontitú e economía que te a acreditado con seus
 numarosos parroquianos.

Cantón Pequeno, 12, baixo

LEOPOLDO PIÑEIRO

Xastreria e Comercio de panos

Praza de Vista-Alegre—SARRIA

Predoce, ir lonxe por panos,
 desenganos;
 e Piñeiro é unha persoa,
 segun sóa,
 qu' a última moda signindo,
 cal xastre á quen nadia empata,
 sua parroquia vai vistindo
 qu' é d' o mundo frol e nata.

¿Solo fama e non diñeiro
 quer Piñeiro,
 e d' orbe enteiro recibe
 cánt' espide?
 Pois tendo él tan bós tratos
 é, mercar n-outro almacen,
 semear o grau pr' os ratos
 ou non querer vestir ben.

FRABICA DE CHOCULATE TRABALLADO A BRAZO

DE

RAMON GUITIAN

Praza de Vista Alegre.—Sárria.

Toda persoa fina é intelixente
 qu' o *sucumisco* noso haxa probado,
 dirá, laubend' o bico e sorridente:
 "Das máqenas non sal tan bó bocado."

E esta verdá non ten volta nin tasa
 pr' os que d' o *caracas* entendades;
 mais si alguen duda, merqueo n-esta casa
 ou pregunte de cal gastan os frades.

Praza de Vista Alegre—Sárria.

ANUNCEOS

PAPELERIA. LITOGRAFIA

E OUXETOS D'ESQUIRTORIO

M. ROEL,**54-Real-54**

Compreto sortido en toda crás de papés de fio pra oficinas—de folla longa pra predecos e obras—bonitiños papés pequenos e comerciás pra cartas—tintas, lapiceiros, prumas e canto fai falla n-os esquirtorios, —compretos y-alegantes útiles pra dibuxo, así como tamén artigos pra fumar.—Abondante sortido de libros moi cuquiños pra rezar n-a eirexa señoras e señoras.—Libros con siguideiros pra contas.

Ista casa conta n-o seu espacioso taller c'unha dúzia de rapaces, uns que rascan n-as pedras facendo bonitiñas cousas e-os lapiceiros d' aceiro, y-outros que fan botar d'as máquenas follas abondo con vistosos cores; e o mesmo fanse traballos pra oficinas civiles e d' os corpos armados, papés e-os timbres moldeados; empresos pra contas, libros siguideiros de mais ou menos follas, como fanse tamen moi boas TARXETAS brancas, de loito e con escudos d' armas ou outras alegorías. Etiquetais pra os feires, botellas de viño, cervezas e pra as tendas de medicinas. Letras de xiro, cartés, cartas co-a relacion empresa pra non ter qu' esquirbir tanto n-os comercios, esquelas pra noticear casamentos, e outras cousas que por ser moitas se m' esquecen.

54, calle Real, 54—A Cruña

MARIANO VAL E C.^A

Santa Catalina, 17

Viños d' Aragon, Castilla, Blanco Chiclana, Riveiro e Valdepeñas.

Viños de mesa como éles n-os atopades n-o pobo, dan forza ós convalecentes, curan o cólera morbo, ós vellos dan longa vida, ás casadas dán refolgo e se contan moitos casos de rasucitar ós mortos. E o sacreto d' estas curas beber un neto d' un sorbo, e repitindo estas tomas pagar ben e pedir outro. Pra pifar entre comidas o Chiclana é como un ouro, e onte un vello qu' o catou saíu d' ali feito un mozo. **NON MAIS CALVOS**, qu' este viño fai medral-o pelo á moitos, si con magras de xamon dan unhas fregas ó estógamo.

ZAPATERIA BRIGANTINA

DOMINGO TENREIRO E COMP.

Ruadr. Iesu, 12—Betanzos

N-esta conecida tenda, á que xusta fam' abona, hay canto a moda pertenda, bó e barato, qu' é perbenda n-estes tempos, segun sona! Hastra d'o confín d'a terra veñen aquí os materiás; e aquí, co-a rutina en guerra, faise o calzado, á compás d' as nociós qu' a cencia encerra.

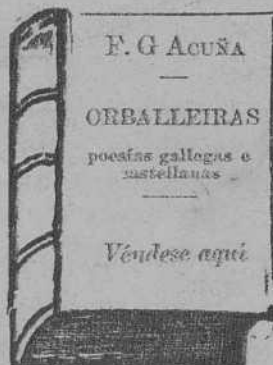
Estética, Xeometría son mayestras n-o taller, director' a Natomía, e dáse os pés outro sér e ó corpo mais gallardía.

GRAN TINTORERIA D'O PALENTINO

Calle d' Orzan, 68

N-este acreditado establecemento tíñese de todol-os colores e quitanse toda clás de manchas ás roupas, así de señoras como de cabaleiros; ademais lávanse cobertores de lan, usados ou novos, dáselles o coor que queira e sácaselles o pelo; todo moi baratiño e co-a preferencia que ten acreditado.

NON ESQUENCERSE:—Orzan, 68, Cruña.

F. G. ACUÑA

ORBALLEIRAS

poesías gallegas e
castellanas

Véndese aquí

A FULIADA

PREÓDECO SEMANAL D' ENTERESES
MORÁS E MATERIÁS.

Sal á lus todol-os xueves

Precio de suscripcion:—Oito
cadelos pequenos ó mes

Número solto UN can grande

EMPRENDA
DE

A. AMENEDO PONTE

Rua d'a Fita, núm. 7

Faise aquí toda clás de traballos, ben e barato.